

Ange mottagare

Minnesanteckningar från frågestunden under Jordbruksverkets dialogmöte om förslaget till plan för att nå målen i naturrestaureringsförordningen.

Dialogmötet genomfördes den 11 november 2025.

Frågor och svar från frågestunden

- **Referensarealer, räcker det förslaget för gynnsam bevarandestatus?** Naturvårdsverket: Det finns ett regeringsuppdrag för detta. Chanserna att uppnå gynnsam bevarandestatus bedöms som väldigt små.
- **Kommer ni att rangordna eller prioritera bland åtgärdsförslagen utifrån kostnadseffektivitet eller annan parameter i det ni lämnar in till regeringen?** Jordbruksverket: Bra fråga. Vi har inte tagit det vidare än, men ser att det vore en bra sak att göra. Det är viktigt med prioriteringsordning. Vi tar med förslaget och tänker vidare på hur.
- **Påverkar NRF Sveriges strategiska plan för jordbrukspolitiken (CAP)?** Jordbruksverket: Naturrestaureringsplanen anger vilka åtgärder som behövs för att stärka naturen – inte hur de ska finansieras. Men vissa åtgärder kan framöver tas in i den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) eller andra EU-fonder. På så sätt kan planen påverka framtida prioriteringar och finansiering inom CAP. Regeringen beslutar slutligen om finansiering och genomförande.
- **Varför skickar ni inte ut det slutliga förslaget på remiss?** Jordbruksverket: Vi ska lämna vårt förslag på plan till regeringen senast den 27 februari. Det är regeringen som väljer om planförslaget sedan ska skickas ut på remiss.
- **Kommer det material ni lämnar till regeringen vara tillgängligt att läsa för andra?** Jordbruksverket: Det kommer att arrangeras ett myndighetsgemensamt informationsmöte i första halvan av mars kring förslaget till plan för restaurering av natur som myndigheterna har lämnat in. Naturvårdsverket arrangerar.
- **Ska/kan vi även skicka in förslag skriftligt? Skickar ni ut frågor och svar? Hur sammanställs denna dialog och får vi ta del av det?** Jordbruksverket: Anteckningarna sammanställs och delas med

deltagarna, men har man särskilda hjärtefrågor som man vill skicka med skriv gärna kort och koncist i webbenkäten eller skicka mejl till nrf-mailadressen. Vi prioriterar att renskriva anteckningar för det som ska in i förslaget i första hand, därefter delar vi med deltagarna.

- **Kommer alla åtgärder i nuläget vara frivilliga?** Jordbruksverket: Ansvar för att uppnå målen ligger på Sverige som land och inte på enskilda personer och företag. Det är regeringen som bestämmer hur vi ska nå målen. De åtgärdsförslag vi har lämnat här för jordbruksekosystemen är i stort sett bara förslag som baseras på frivillighet.

Det finns komplikationer kring till exempel krav på icke-försämring om man genomfört en restaurering, det är en knäckfråga idag. Vi kommer att föreslå att vi i Sverige satsar på ersättningssystem och frivillighet. I slutändan bestämmer regeringen.

Förslag som finns för andra ekosystem kan vara icke-frivilliga och komma påverka jordbruksekosystemen. Till exempel svämplan och markavvattnings. Det pågår också flera regeringsuppdrag kopplat till åtgärder mot övergödning och är kanske lite olyckligt uttryckt i underlaget att det finns ett konkret förslag. Dialogmöten är för att få in era inspel och förbättra underlaget innan vi skickar det vidare.

Kommentarer i chatten:

- Förslaget att se över ägardirektiv för statligt ägda fastigheter skulle ju bli tvingande (och är ett vettigt förslag).
- Förslaget om avgifter på handelsgödsel/mineralgödsel kan knappast bli frivilligt, eller?
- **Kommer ni att synliggöra/återkoppla att flera av målen sannolikt inte kommer att hinna nås inom utsatt tid (till exempel andel restaurerad och andel återskapad betesmark) och att det finns utmaningar inom vissa områden i ert slutliga förslag.**
Jordbruksverket: Vi är medvetna om att det är mycket svårt att nå målen till 2030, vi kommer till exempel att skriva att indikatorer är svåra att uppnå. Det är en stor utmaning om inte en omöjlighet. Det är viktigt för regeringen att känna till det. Vi har framfört detta till EU-kommissionen också, flera länder har liknande sats. Viktigt att visa att vi gör vad vi kan och att det finns en ambition att nå målen.
- **Genetisk mångfald, hur inkluderas det i planen?**
Naturvårdsverket: Vi har inte skrivit det tydligt i dialogunderlaget, men nämns för att en art ska ha gynnsam bevarandestatus. I gräsmarksförslag – öka konnektivitet viktigt. Insekter, växter. Odlade lokala frösorter.

Kommentar i chatten: Viktigt att tänka på lokala provenienser när man sprider arter till exempel frö, inte riskera att sprida främmande arter och genotyper, samt bibehålla lokala anpassningar. Se förslag i Sveriges Botaniska Förenings växtspridningspolicy.

- **Om vi inte når uppsatta mål, vem är det då som får sanktionerna? De flesta av målen kräver en storskalig nationell satsning. Ett exempel är att index för fåglar i jordbrukslandskapet ska öka med 5 procent till år 2030 och vi når inte det målet. Då kan väl inte enskild lantbrukare som gör en satsning belastas för att åtgärden som inte lyckas.**
Jordbruksverket: EU-länderna är ansvariga. Det är inte tydligt utskrivet i förordningen. Vi bedömer det som helt omöjligt att enskild lantbrukare skulle drabbas.
- **Kommer ni att göra en bedömning av hur mycket medel ni vill avsätta från CAP till naturrestaureringsförordningens målsättningar och kommer ni göra en konsekvensanalys på hur det kan komma att påverka CAP:s och livsmedelsstrategin 2.0 målsättningar?** Jordbruksverket: CAP-processen pågår parallellt med detta och kommer säkerligen hamna där. Vi har släppt den frågan och lämnat den till regeringen. Inte sagt var den ska ligga exakt, kan vara nationella stöd, CAP, privat finansiering. Det är inte klart hur finansieringen ska ligga på EU-nivå heller. Skulle det stå klart och tydligt kommer vi göra en skattning och då kommer det påverka utrymmet i CAP framöver. I en konsekvensutredning ser vi då att en sådan analys behövs, om det uttryck var medlen ska tas ifrån.

Muntlig kommentar: Fast ni föreslår konkreta åtgärder, som ska finansieras från CAP, men vi släpper det nu.

Kommentar i chatten: Man kan inte finansiera restaurering med mera inom CAP då blir det i andra änden fortsatt nedläggning av jordbruk och hopslagning till ännu större enheter och färre jordbrukare. Det måste till nya medel till finansieringen.

- **Hur ser förslaget om avgift på handelsgödsel ut?** Jordbruksverket: Det finns i dagsläget inget förslag om en avgift på handelsgödsel (mineralgödsel), men vi är tacksamma för att ni uppmärksammar oss på att texten är otydlig på den punkten.
- **Lantbrukarnas engagemang – oerhört många är engagerade i biologisk mångfald, men många känner även oro, inte minst hur åtgärder ska finansieras och hur de konkurrerar med livsmedelsproduktion. Hur ser ni framför er kommande kommunikation, till exempel. användande av bloggar där det finns möjlighet att problematisera frågorna? Andra kanaler – deltagande i lantbruksmässor, annonser, sociala medier osv.?**

Jordbruksverket: För att vi ska nå målen i NRF krävs ett fortsatt omfattande arbete för att aktörer i de gröna näringarna ska känna sig engagerade att genomföra åtgärder. I dialogunderlaget finns förslag på hur vi ska lyckas med detta beskrivet under avsnitt 3.2

Samverkan, lärande och kommunikation i genomförandet av förordningen. Ett exempel på hur vi kommer arbeta med det är att målen i NRF kommer vara i fokus på den kompetensutveckling av rådgivare och lantbrukare som vi bedriver inom Greppa Näringen, Mångfald på slätten och programmet för kompetensutveckling om ängs- och betesmarker.

- **Hur tänker ni kring att blanda in andra myndigheter som kan behöva ändra arbetssätt, till exempel Livsmedelsverket med avseende på slakt?** Jordbruksverket: För att nå målen i restaureringsförordningen behöver många myndigheter samverka, vilket kan innebära att andra myndigheter har behov av att se över sina regler eller göra andra insatser som underlättar för Sverige att nå förordningens mål. Fler myndigheter än vi som ingår i arbetet med restaureringsförordningen kommer sannolikt därför att få en roll i arbetet framöver. Vi har dock inte kommit så långt i det här uppdraget att vi har identifierat vilka dessa myndigheter är och vad de behöver genomföra

Kommer kommunens markplanering att ta med dessa aspekter så att man inte bygger på åkermark och inte dikar ut våtmark för expansion av stöder och infrastruktur? Jordbruksverket:

Naturrestaureringsförordningen är lagstiftning som alla måste följa, inklusive kommuner. Jordbruksverket föreslår i en rapport som kom i våras att skyddet av jordbruksmark måste stärkas:

<https://webbutiken.jordbruksverket.se/sv/artiklar/ovr761.html>

Medskick:

- Ni behöver beröra produktion av livsmedelsprodukter som en ekosystemtjänst i miljökonsekvensbeskrivningen. Och ni behöver beröra generationsmålet i miljökonsekvensbeskrivningen.
- Om tillgängliga medel för åtgärder koncentreras till att lösa NRF-delar behöver konsekvenser för andra delar beskrivas.
- Paketet av åtgärdsförslag i jordbrukslandskapet är generellt bra och bygger i huvudsak på frivillighet och ekonomiska incitament, och i jämförelse med t.ex. skogsförslagen väldigt konkreta. Bra jobbat. Fortsätt lyfta att kostnaderna för friska ekosystem samtidigt innebär en investering i livsmedelsberedskap, levande landsbygd och en klimatanpassning av produktionen.
- En flaskhals jag inte hann ta upp för utveckling av lantbruken är att många jordbruksfastigheter säljs som sommarstugor. Lantbrukare har inte råd att köpa mer mark. I bästa fall kan de arrendera mark men då är det svårt med långvarig säkerhet. Skulle vara bra att se över Jordförvärvslagen. Finns bra exempel på Åland och i Norge att snegla på. *Kommentar i chatten:* Håller med! Inför bosättningskrav vid förvärv av lantbruksfastighet! Det kommer att möjliggöra för många intresserade unga att köpa gård som inte har en minsta chans nu.

Eftersom åtgärder hittills för att bromsa förlust av mångfald inte lyckats med det, så måste man tänka nytt. 30 000 ha gräsmark i restaurering till 2030 skulle kunna ordnas med följande förslag: stöd om inköp av 3000 moderdjur (nöt) till 100 djurhållare = kostnad 30 msek + lite admin. Framme på hösten 2030 så har det blivit ca 12 000 djurenheter (före första slakt, 1 djurenhet = 1 diko). Om dessa restaurerar 2,5 ha vardera så är det summa 30 000 ha. Jag vet många djurhållare som absolut skulle både vilja och kunna vara en del av en sådan satsning.

Men regeringens s.k. Livsmedelsstrategi föreslår t.ex. att spannmålsproduktionen i Sverige ska ökas med ca 30%, vilket med nuvarande skördenivåer skulle kräva ytterligare minst 320000 hektar åker. Detta ska inte gå till livsmedelsbehov i Sverige, utan till export. Till det kommer ca 150000 hektar åkermark för livsmedelsstrategins föreslagna ökning av kött- och mjölkproduktion. (beräkningar enligt Gunnar Rundgrens debattartikel i ATL). Var ska den åkermarken komma från, hur ska nyodlingen ske om det inte tillförs med andra stödmedel? Hur krockar det med andra samhällsbehov, och hur ska det finansieras? NRF är i mitt tycke inte mer orealistisk eller resurskrävande än regeringens livsmedelsstrategi.

Det är stutar som ska ut på bete :) Dialogprocessen har varit väldigt transparent och väl organiserad, stort tack för det. Vad gäller CAP vore det ju önskvärt med en unionsgemensam öronmärkning för NRF-åtgärder och sen upp till medlemsstaterna hur mkt man vill öka medfinansiering utöver det för miljö och klimat för att upprätthålla konkurrensneutralitet, något sånär.

Stutar eller tjuvar eller diko med kalv på bete bestämma djuthållarna bäst. Det viktiga är ju att det blir mer bete

Jo- förslaget handlar om att göra det mer ekonomiskt attraktivt att göra stutar av tjuvar, eftersom det behövs fler betande djur för att beta 100 000 ha naturbete.

Så viktigt att NRF går in i alla politikområden. För livsmedelsproduktionen har vi tex mycket att vinna på att se mer till vad som ska producera, tex potentialen kring mer differentiering. Naturbetet är ju också en stor potential för produktionen.

Samverkan behöver fortsätta och träffa fler människor från olika delar av samhället gärna på lokal och regional nivå.

Lantbruket har dubbla uppdrag: producera mat och biologisk mångfald/hållbara ekosystem! Man ska få lön för sitt jobb med det senare och detta kan göra lantbruken mer lönsamma.

En uppmaning till alla myndigheter i detta är att skynda långsamt. Ni har haft ett omöjligt uppdrag om man väger in beredskap och livsmedelsstrategin i ekvationen. Läger man dessutom in ekonomi i ekvationen är detta i princip omöjligt att genom föra.

Föreslå inte åtgärder som delar upp mindre och större markägare och lantbruksföretag - alla behövs - fokusera istället på åtgärder som alla kan ansluta sig till.